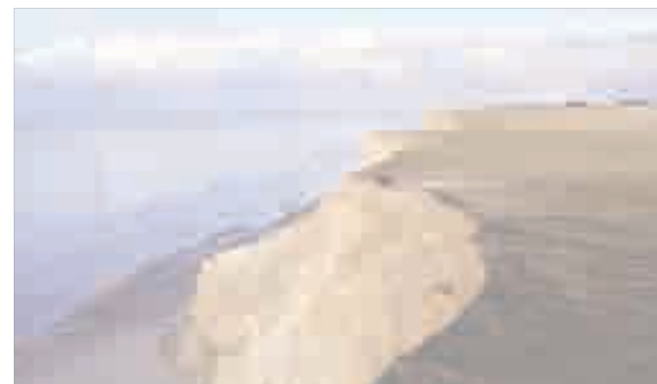

HJØRRING KOMMUNES KULTURMILJØER

Kystkultur 🌊

Klostre og hovedgårde 🏰

Bosætning på landet 🏡

Bymiljøer 🏠

Markante fortidsminder 🏞️

Jernbaner 🚆

Rekreative anlæg 🌳

HJØRRING KOMMUNES KULTURMILJØER

Materialet er udarbejdet i sammenhæng med Hjørring Kommuneplan 2016.

Udarbejdet af:

Hjørring Kommune

Teknik- & Miljøområdet

Team Plan og Erhvervsudvikling

Niels-Kristian Balle og Anne Møller Jørgensen

I samarbejde med:

Vendsyssel Historiske Museum

Foreningen for Bygnings- og Landskabskultur

i Hjørring Kommune

Oktober 2016

Kystkultur

Rubjerg Knude-området

Lønstrup By

Sommerhusområdet Harerenden ved Lønstrup

Sommerhusområdet ved Tornby

Løkken By

Løkken Kystfiskeri

Løkken Badehuse

Tannisby i Tversted

Hirtshals Fyr

Hirtshals Befæstning

Klostre og hovedgårde

Børglum Kloster

Vrejlev Kloster

Asdal Hovedgård

Baggesvogn Hovedgård

Bøgsted Hovedgård

Eskær Hovedgård

Fuglsig Hovedgård

Gårdbo Sø

Høgholt Hovedgård

Odden Hovedgård

Sejlstrup Hovedgård

Villerup Hovedgård

Åstrup Hovedgård

Bosætning på landet

Samlet gårdmiljø ved Høgsted

Enkelt-gårdsbebyggelse ved Lendum

Vejklyngebyen Gl. Vennebjerg

Landsbymiljø i Vogn

Sønderlev By

Fortebyen i Vrensted

Enestegården Åbenterp

Bymiljøer

Bymidten i Gammel Hjørring

Bymidten ved Østergade i Hjørring

Bymidten i Stationsbyen i Hjørring

Brinck Seidelins Gade i Hjørring

Erhvervsområdet Nestlé i Hjørring

Svelundskvarteret i Hjørring

Byplan for Hirtshals By og Havn

Poulstrup By

Stationsområdet i Sindal

Højskoleområdet og Stationsområdet i Vrå

Bindslev Bymidte

Bindslev Gamle Elværk

Markante fortidsminder

Gravhøje ved Bjørnager

Hulveje i Slotved Skov

Tornby Dyssen

Jernaldergrave på Hjørring Kirkegård

Stenhøj Langdysse ved Tolne Kirkeby

Jernbaner

Hirtshalsbanen

Rekreative anlæg

Hjørring Bjerge

Parker og Anlæg i Hjørring By

Tolne Skovpavillon

I begyndelsen af 1900-tallet blev der anlagt tre privatbaner med udgangspunkt fra Hjørring - Løkkensbanen, Hørbybanen og Hirtshalsbanen.

Hovedbanegården for de tre privatbaner var Vestbanegården i Hjørring, som blev opført i 1913 ca. 500 m vest for Hjørring Station, da baneledelsen ikke ønskede fællesskab med Statsbanerne.

Løkkens- og Hirtshalsbanen løb nord ud af stationen, mens Hørbybanen gik mod syd og krydsede statsbanelinjen til Aalborg. Vestbanegården blev nedlagt som station i 1942, og de tre baner fik herefter statsbanestationen som udgangspunkt. Vestbanegården er efterfølgende nedrevet, da tagkonstruktionen var ødelagt efter en brand.

Hirtshalsbanen

Det var oprindeligt planen at anlægge en bane fra Hjørring over Vellingshøj og Tversted til Albæk samt en sidebane til Hirtshals. Projektet var med i Jernbaneloven fra 1908, men 1. Verdenskrig satte en stopper for anlægsarbejdet.

Efter krigen var forudsætningerne ændret væsentligt, idet der i 1917 blev vedtaget en lov om anlæg af en havn ved Hirtshals. Derfor etableredes Hirtshalsbanen, og strækningen mod Tversted og Albæk blev opgivet. Banen blev indviet i 1925 og var fra starten en succes bl.a. med færgeforbindelse til Kristiansand fra 1927.

I Hirtshals blev der opført en stationsbygning i overensstemmelse med 1922-byplanen på østsiden af bymid-

ten. Denne station blev nedlagt i 1928 efter kun tre års drift, fordi den lå for langt fra bymidten. En ny, midlertidig station blev i stedet etableret ved havnen, og i 1939 flyttede stationen ind i det hidtidige havnekontor.

I Hjørring er der ligeledes sket omlægning af banens forløb ved banegraven som følge af nedlæggelsen af Vestbanegården, og senere er tracéet genanvendt til vej.

Hirtshalsbanen fungerer fortsat som privatbane med tidssvarende skinner og moderne tog og forbinder Hirtshals og en række mindre byer med Hjørring.

Løkkensbanen

Banestrækningen over Sønderlev og Lønstrup til Løkken og videre til Aabybro og Aalborg blev indviet i 1913.

Det blev startskuddet på en egentlig turisme langs Vestkysten, da det blev muligt for mange at komme til badestederne ved Løkken og Lønstrup på endagsudflugter fra Hjørring og Aalborg. Banen blev nedlagt i 1963. Den tidligere Løkken Station er en af de mest karakteristiske af privatbanernes stationsbygninger.

Hørbybanen

Hørbybanen over Ilbro og Tårs til Hørby med forbindelse til Sæby og Frederikshavn blev indvidet i 1913, men blev en begrænset succes bl.a. på grund af stigende person- og lastbiltrafik. Banen blev nedlagt i 1953.

Stationsbygningerne

Samtlige stationsbygninger på de tre privatbaner blev tegnet af arkitekt Sylvius Knutzen fra København. Det var smukke og funktionelle bygninger, der var gode eksempler på tidens tanker om "Bedre Byggeskik". Stati-

onsbygningerne var dermed præget af datidens nyklassicisme og genopvækkelse af dansk byggetradition.

Bygningerne havde fra arkitektens hånd et personligt og let genkendeligt præg i form af enkle og velproportionerede bygninger med røde mur- og tagflader samt kraftige hvide gesimser og hjørnekvadring. Der var 2-3 typer bygninger på hver bane i forskellig størrelse og i varianter.

Ved en del af stationsbygningerne blev der opført et mindre pakhús i træ med svenskrøde facader, hvide rammer og grønmaledede døre. Pakhusene var ligesom stationsbygningerne enkle og smukke. Stationsbygningerne og pakhúsene var i meget høj grad egnstypiske.

Spor i landskabet

Der er udover de tilbageværende stationsbygninger få

spor efter de nedlagte privatbaner. Enkelte steder er det i landskabet muligt at se rester af banesporet i form af dele af en banedæmning, en tiloversbleven viadukt eller et udgravet forløb.

Flere steder anvendes banesporet i dag til stier, bl.a. i den vestlige del af Hjørring nord for Ulvegravene og i den sydlige del af Løkken langs golfbanen, eller til veje f.eks. i Lønstrup på sydsiden af Lønstrupvej (Nejstvej) og i den sydlige del af Tårs.

I Hjørring er den sydlige af broerne på Ulvegravene den jernbanebro, hvor Hørbybanen krydsede statsbanen.

Udpegning

Den oprindelige del af Hirtshalsbanen er udpeget som kulturmiljø med henblik på, at historien om privatbanerne i denne del af Vendsyssel fortælles.

Den første prøvetur til Lønstrup med passagerer i 1913

HIRTSHALSBANEN

Beskrivelse

Hirtshalsbanen er sammen med Skagensbanen de eneste tilbageværende privatbaner i Nordjylland. Stationsbygningerne langs Hirtshalsbanen er i dag overgået til anden anvendelse og erstattet af trinbrætter.

Det oprindelige banespor blev ændret i Hirtshals og Hjørring. I Hirtshals blev stationen i den østlige del af byen opgivet i 1928, og der etableredes en midlertidig station ved havnen, og banesporret blev omlagt til et mere nordligt tracé. I 1939 ombyggedes havnekontoret til ny station og postkontor.

I Hjørring blev tracéet ændret i 1942, da Vestbanegården blev nedlagt, og togene skulle ind til Hjørring Station. Det oprindelige tracé forløb, hvor Banegraven og Nordens Allé ligger i dag.

Stationsbygningerne i Vellingshøj, Vidstrup, Tornby og Horne anvendes til private boliger. Der er fortsat pakhuse tilbage i Vidstrup og Tornby. Både stationsbygninger og pakhuse er generelt bevaret med deres oprindelige udseende og karakter. Pakhusene anvendes til opbeva-

Typisk stationsbygning ved Horne Station

ring i forbindelse med driften af banen. Stationsbygninger og pakhuse er tegnet af arkitekt Sylvius Knutzen fra København.

I Hjørring ved Nordens Allé og Sct. Cathrine Vej ligger bygninger, som på grund af det ændrede tracé ikke længere ligger langs banesporret. Disse bygninger indgår ikke i kulturmiljøet.

Selve banestrækningen ejes af Banedanmark, og Nordjyske Jernbaner A/S står for den daglige drift. Banesporret og togene er moderniseret og udgør en tidssvarende kollektiv transport mellem Hjørring og Hirtshals.

Afgrænsningen af kulturmiljøet omfatter banestrækningen fra Vellingshøj til Emmersbæk, som er den del af strækningen, der ikke er omlagt. Kulturmiljøet omfatter også stationsbygninger og pakhuse ved Vellingshøj, Vidstrup, Tornby og Horne.

Typisk pakhuse

Anbefalinger

Det anbefales, at stationsbygninger udpeges som bevaringsværdige bygninger.

Det anbefales, at pakhuse vedligeholdes med det oprindelige udseende.

Det anbefales, at formidling af kulturmiljøet nytænkes.

Kulturmiljøets afgrænsning

